

A SZAKIRODALMI TÁJÉKOZTATÁS RENDSZERÉNEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE
A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBAN
A TUDOMÁNY, TECHNIKA ÉS A GAZDASÁG TERÜLETÉN

Mint ismeretes, a Német Demokratikus Köztársaságban a szakirodalmi tájékoztatás központja a Német Tudományos Akadémia Dokumentációs Intézete volt. /Institut für Dokumentation/ A szakirodalmi tájékoztatási tevékenységet módszerintézetileg irányította és egyidejűleg az NDK-ban tradicionális referáló folyóiratok szerkesztését is ellátta. Az NDK-ban honos terminológia szerint a dokumentáció és az információ két külön tevékenység, melyek közül az első a szakirodalom feltárását, rendszerezését és a feltárás eredményeinek a kirolását, míg a második a dokumentációs gyűjteményekből nyújtott aktív vagy passzív tájékoztatást jelenti. Ezt a tevékenységet az Institut für Dokumentation által megszervezett - a különböző kutató, fejlesztő, tervező intézetekben és vállalatokban működő dokumentációs vagy információs állomások végezték.

1963 folyamán az NDK-ban a népgazdaság tervezése és irányítása terén új rendszert vezettek be, amely magával hozta az eddig fennálló tájékoztatási rendszer átalakítását is. 1963 augusztus 8-án az NDK minisztertanácsának elnöksége rendeletet adott ki a tudomány, technika és gazdaság területén fennálló információ és dokumentációs rendszer további fejlesztéséről.^{1/} A rendeletet az alábbiakban kivonatolva ismertetjük

"A minisztertanács elnöksége elhatározza:

I.

A tájékoztató- és dokumentációs tevékenységért való felelősség.

1. A minisztertanács elnökének helyettese és az állami tervbizottság elnöke felelős a tájékoztatásügy és a dokumentáció irányításáért. A tájékoztatásügy és a dokumentáció kérdéseiben jogosult utasítások-

^{1/} Gesetzblatt der DDR T.II. Berlin /1963/ Nr.80 623-625.p.

kat kiadni az államapparátus központi szervei és a központi tudományos intézmények számára. Gondoskodnia kell a tudományos műszaki világszínvonal fejlődése gyors és átfogó áttekintésének megjavításáról.

2. Az állami tervbizottság - mint az NDK felelős állami szervének felügyelete - alá kerül a Központi Tájékoztatási és Dokumentációs Intézet /Zentralinstitut für Information und Dokumentation/.

3. Az államapparátus központi szerveinek, a központi tudományos intézményeknek, más tudományos intézményeknek, valamint a VVB-k /népi tulajdonban lévő üzemek egyesülései/ és a VEB-ek /népi tulajdonban lévő üzemek/ vezetői, saját területükön felelősek a tájékoztatási és dokumentációs tevékenységeikért. Gondoskodniuk kell arról, hogy minden olyan forrást, amely a legfejlettebb tudományos, műszaki színvonalról tájékoztat, saját területükön feltárjanak, ezeket az információkat a tudományos műszaki haladás gyorsítására, célrairányulóan megadják és hasznosítsák."/2/

-i-

1963 október 1-vel megalakult a Zentralinstitut für Information und Dokumentation, amelynek jogállását, munkamódszerét és szervezeti külön szervezeti szabályzat határozta meg. A szervezeti szabályzat teljes magyar nyelvű fordítását a következőkben közöljük:

**"A KÖZPONTI TÁJÉKOZTATÁSI ÉS DOKUMENTÁCIÓS INTÉZET
SZERVEZETI SZABÁLYZATA**

1.§

Jogállása és székhelye

/1/ A Központi Tájékoztatási és Dokumentációs Intézet /a továbbiakban: Intézet/ a Német Demokratikus Köztársaságban folyó egész tájékoztatási és dokumentációs tevékenység irányító koordináló és ellenőrző központja.

/2/ Az Intézet feladatait a Német Szocialista Egységpárt határozatai, a törvények rendelkezései, valamint az Állami Tervbizottság Elnökének utasításai alapján látja el. Az Intézet feladatai teljesítése során, szorosan együttműködik az állami szervekkel, tudományos intézetekkel és társadalmi szervezetekkel.

/3/ Az Intézet jogi személy. Székhelye Berlin, a Német Demokratikus Köztársaság fővárosa.

2/ A Német Demokratikus Köztársaság minisztertanácsának 1963 aug.8-1 határozata magyar fordításban a Könyvtártudományi és Módszertudományi Központ Könyvtártudományi Szakkönyvtárában F 3059 sz. alatt rendelkezésre áll.

/4/ Az Intézet az Állami Tervbizottság felügyelete alá tartozik.

/5/ Az Intézet költségvetési szerv. Finanszírozása az állami költségvetésből, a publikációs tevékenységével szerzett bevételeiből és egyéb bevételekből történik.

2.§

Feladatai

/1/ Az Intézet megtervezi a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatási és dokumentációs tevékenységet és instruálja az ilyen célra létesített intézményeket. Felelős egyuttal minden, a tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás és dokumentáció területén működő szerv munkájának koordinálásáért is és feladata az, hogy a Német Demokratikus Köztársaságban egységes, hatékony tájékoztatási és dokumentációs rendszert szervezzen.

/2/ Az Intézet felelős a tudományos-műszaki fejlesztés terjesztésének és propagálásának koordinálásáért és megszervezéséért. Az Intézet, a Pénzügyminisztériummal kapcsolatba lépve, az államapparátus központi szerveinek bevonásával áttekintést szerez arról, hogy a tájékoztatási és dokumentációs munka céljaira betervezett eszközöket célszerűen és ésszerűen használják-e fel.

/3/ Az Intézetnek gondoskodnia kell arról, hogy a vállalatoknál, valamint gazdasági és tudományos intézeteknél az optimális hatások elérése érdekében a legújabb tudományos, műszaki és gazdasági ismeretek mindenoldalú tájékoztatás tárgyát képezzék.

/4/ Az Intézet ellenőrzi a tájékoztatásra és dokumentációra vonatkozó törvények rendelkezéseinek megtartását, az e területeken működő intézeteknél.

3.§

/1/ Az Intézet támogatja az államapparátus illetékes központi szerveit a tájékoztatás és a dokumentáció terén folyó nemzetközi együttműködés koordinálásában. Együttműködik az illetékes nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel.

/2/ Az Intézet a KGST tagországainak illetékes központi tájékoztatási szerveivel azoknak az irányelveknek megfelelően működik együtt, amelyeket a tudományos és műszaki kutatás állandó koordinációs bizottsága adott ki a tájékoztatás és a dokumentáció specializációja céljából. Ennek során kötik a Német Demokratikus Köztársaság illetékes állami szervei a kétoldalu és többoldalu egyezményeket és megállapodásokat.

4.§

/1/ Az Intézet felelős a tájékoztatás és dokumentáció tudomá-

nyos, műszaki és módszertani alapjainak kidolgozásáért és azok továbbfejlesztéséért. Felelős olyan programok kidolgozásáért és megvalósításáért, amelyek a tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatás jobb módszereinek és eljárásainak kialakítását eredményezik.

/2/ Az Intézet koordinálja a tájékoztatás és dokumentáció területén folyó, különösen a tájékoztatási és dokumentációs munka gépesítésével és automatizálásával kapcsolatos kutatási és fejlesztési munkálatokat. Gondoskodnia kell az eredmények gyors gyakorlati bevezetéséről.

/3/ Minden, a tájékoztatási és dokumentációs munka ésszerűsítéséhez szükséges szabványosítási feladatot az Intézetnek kell nyilvántartania.

5.§

/1/ Az Intézet támogatja a Staatssekretariat für Hoch- und Fachschulwesen /Felső- és Szakoktatásügyi Államtitkárság/ munkáját a tájékoztatás és dokumentáció területére való szakképzés egységes rendszerének megteremtésében és a tájékoztatás minden lehetőségének és eszközének a főiskolákon és szakoktatási intézményeknél történő propagálásához.

/2/ Az Intézet támogatja az állami szerveket, a Műszaki Kamarát és az egyéb társadalmi szerveket a tájékoztatási és dokumentációs kérdések képzésében.

6.§

Az Intézet felelős a tájékoztatás és dokumentáció területén elért bel- és külföldi tudományos-műszaki és gazdasági ismeretek, tapasztalatok és elemzések kiértékeléséért. Megfelelő intézkedéseket javasol az Állami Tervbizottságnak a tájékoztatási és dokumentációs munka megjavítására.

7.§

Az egyszéles tájékoztatási és dokumentációs rendszernek a Német Demokratikus Köztársaságban történő kiépítése során adódó további feladatokat az Intézet az Állami Tervbizottság Elnöke útján kapja meg.

8.§

Vezetése, munkamódszere, szervezete

/1/ Az Intézetet az egyszemélyi vezetés elvének megfelelően igazgató vezeti. Az igazgató az intézet tevékenységéért az Állami Tervbizottság elnökének felelős és annak köteles beszámolni.

/2/ Az igazgatót távollétében helyettese, az Intézet egyik osztályvezetője képviseli.

/3/ Az igazgatót az Állami Tervbizottság elnöke nevezi ki és menti fel. Az igazgatókelyotttest az igazgató javaslatára az Állami Tervbizottság elnöke nevezi ki és menti fel.

/4/ Az Intézet igazgatója nevezi ki és bocsátja el az osztályvezetőket.

/5/ Az Intézet minden egyéb dolgozóját az igazgató veszi fel és bocsátja el a jóváhagyott státusterv szerint.

/6/ Az Intézet munkamódszere a személyi felelősség és az egy személyi vezetés elvén nyugszik, úgy, hogy az alapvető kérdéseket először a kollektívában tárgyalják. Egyebekben a munkamódszert az igazgató által kibocsátandó munkarend szabályozza.

9.§

Az Intézet osztályokra, munkacsoportokra és szakterületekre tagozódik; az Intézet felépítése tekintetében a szervezeti séma, a státusterv és a funkcionális tervek kötelezőek.

10.§

/1/ A Német Demokratikus Köztársaságban folyó tájékoztatási és dokumentációs tevékenység alapvető fejlesztési kérdéseinek megtárgyalására az igazgató tanácsadó testületétől tanácsot kell létrehozni.

/2/ Különböző szakfeladatok megoldására az Intézet szakbizottságokat létesít.

/3/ A tanács és a szakbizottságok tagjait az Intézet igazgatója nevezi ki és menti fel. Ha a kinevezendő tagok nem az Intézet dolgozói, akkor az illetékes intézet vezetőjének a hozzájárulását is meg kell szerezni.

11.§

/1/ Jogilag az Intézetet az igazgató és távollétében az igazgatóhelyettes képviseli.

/2/ Felhatalmazásuk keretében az Intézetet más dolgozói is jogszabályosan képviselhetik. A felhatalmazást az igazgató írásban adja meg.

/3/ Fizetési eszközökre vonatkozó rendelkezésérhez vagy olyan szerződések megkötéséhez, amelyek az Intézet költségvetése terhére kötelezettségeket eredményeznek, a költségvetési előadó vagy képviselője aláírására is szükség van.

12.§

/1/ Tudományos munkák közzététele, a tájékoztató és dokumentációs szervek munkájában szerzett általánosítható tapasztalatok át-

Tájékoztató az NDK-ban

dása, valamint a tájékoztatói és dokumentációs tevékenység instrualása céljából az Intézet a következő kiadványokat jelenteti meg:

- a/ egy szakfolyóiratot a tájékoztató- és dokumentációsügy területén,
- b/ egy broszura-sorozatot a tájékoztató és dokumentáció kérdéseiről,
- c/ közleményeket és tájékoztatókat a tájékoztatói és dokumentációs intézmények számára.

/2/ Az Intézet jogosult szakterületén egyéb kiadványokat is megjelentetni.

/3/ Az Intézet munkaeredményeire vonatkozó minden kiadványnál a törvények rendelkezéseit kell szem előtt tartani és megjelentetéséhez az igazgató engedélye szükséges.

13.§

A bizalmas eljárások tekintetében minden dolgozó titoktartásra köteles. A titoktartási kötelezettség az Intézettel való munkaviszony megszűnése után is megmarad.

Az Intézet megszervezését követően 1964 január 31-én az NDK minisztertanácsa határozatot hozott arra nézve, hogy a Zentralinstitut für Information und Dokumentation 1964 április 1-1 hatállyal a kutatásiügyi és műszaki államtitkár /Staatssekretär für Forschung und Technik/ felügyelete alá került.

A főfelügyelet átruházása a KGST tagállamokban fennálló általános helyzetnek felel meg és így biztosítja e tagállamok egymásközötti hatékony együttműködését is.

A Német Demokratikus Köztársaság tudományos műszaki és gazdasági tájékoztatóügyének továbbfejlesztéséről az új Intézet igazgatója STANEK professzor 1964 április 24-én Lipcsében előadást tartott. Az előadást követő vitában kialakultak az intézet előtt álló főbb feladatok tartalmi vonatkozású kérdései is.^{3/}

/Az előadás és a vita teljes anyaga a hivatkozott címen az OMKDK-ban betekinthező./

□
□ □

---

^{3/} Der weitere Ausbau des in der DDR bestehenden Systems der Information und Dokumentation auf dem Gebiet der Wissenschaft, Technik und Ökonomie. /Tagung am 29. April 1964 in Leipzig/. Berlin, Zentralinstitut für Information und Dokumentation. 1964. Bücherei des Dokumentalisten 30.